

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх.№ 51-554-01-38
Дата 10.02.2025

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА

51-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ

Г-ЖА НАТАЛИЯ КИСЕЛОВА

14³⁹
14/02/25

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл.87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл.70, ал.1, т.1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание (ПОДНС) внасям проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето, ведно с мотиви към него и предварителна оценка на въздействието, изготвена в съответствие с методологията за извършване на предварителна оценка на въздействието на законопроектите – приложение към чл. 71, ал. 3 от ПОДНС.

Моля, на основание чл.72, ал. 1 от ПОДНС да разпределите внесения от мен проект за разглеждане между постоянните комисии и да определите водеща постоянна комисия.

.....2025г.

Вносител:.....

Александър Сидишев

Екатерина Киселова

ЗАКОН**за изменение и допълнение на Закона за здравето**

(Обн. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г., изм. ДВ. бр.46 от 3 Юни 2005г., изм. ДВ. бр.76 от 20 Септември 2005г., изм. ДВ. бр.85 от 25 Октомври 2005г., изм. ДВ. бр.88 от 4 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.18 от 28 Февруари 2006г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.34 от 25 Април 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 21 Юли 2006г., изм. ДВ. бр.71 от 1 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.75 от 12 Септември 2006г., изм. ДВ. бр.81 от 6 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.95 от 24 Ноември 2006г., изм. ДВ. бр.102 от 19 Декември 2006г., изм. ДВ. бр.31 от 13 Април 2007г., изм. ДВ. бр.41 от 22 Май 2007г., изм. ДВ. бр.46 от 12 Юни 2007г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.82 от 12 Октомври 2007г., изм. ДВ. бр.95 от 20 Ноември 2007г., изм. ДВ. бр.13 от 8 Февруари 2008г., изм. ДВ. бр.102 от 28 Ноември 2008г., изм. ДВ. бр.110 от 30 Декември 2008г., изм. ДВ. бр.36 от 15 Май 2009г., изм. ДВ. бр.41 от 2 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.82 от 16 Октомври 2009г., изм. ДВ. бр.93 от 24 Ноември 2009г., изм. ДВ. бр.99 от 15 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.101 от 18 Декември 2009г., изм. ДВ. бр.41 от 1 Юни 2010г., изм. ДВ. бр.42 от 4 Юни 2010г., изм. ДВ. бр.50 от 2 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.59 от 31 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.62 от 10 Август 2010г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.100 от 21 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.8 от 25 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.9 от 28 Януари 2011г., изм. ДВ. бр.45 от 14 Юни 2011г., изм. ДВ. бр.60 от 5 Август 2011г., изм. ДВ. бр.38 от 18 Май 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.40 от 29 Май 2012г., изм. и доп. ДВ. бр.54 от 17 Юли 2012г., доп. ДВ. бр.60 от 7 Август 2012г., изм. ДВ. бр.82 от 26 Октомври 2012г., изм. ДВ. бр.101 от 18 Декември 2012г., изм. ДВ. бр.102 от 21 Декември 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.30 от 26 Март 2013г., изм. ДВ. бр.66 от 26 Юли 2013г., изм. ДВ. бр.68 от 2 Август 2013г., доп. ДВ. бр.99 от 15 Ноември 2013г., изм. ДВ. бр.104 от 3 Декември 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.106 от 10 Декември 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.1 от 3 Януари 2014г., изм. ДВ. бр.98 от 28 Ноември 2014г., доп. ДВ. бр.107 от 24 Декември 2014г., изм. ДВ. бр.9 от 3 Февруари 2015г., доп. ДВ. бр.72 от 18 Септември 2015г., доп. ДВ. бр.80 от 16 Октомври 2015г., доп. ДВ. бр.102 от 29 Декември 2015г., доп. ДВ. бр.17 от 1 Март 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 5 Април 2016г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 9 Декември 2016г., изм. ДВ. бр.103 от 27 Декември 2016г., изм. ДВ. бр.58 от 18 Юли 2017г., изм. ДВ. бр.85 от 24 Октомври 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 22 Декември 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.18 от 27 Февруари 2018г., доп. ДВ. бр.77 от 18 Септември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.98 от 27 Ноември 2018г., изм. и доп. ДВ. бр.102 от 11 Декември 2018г., изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.58 от 23 Юли 2019г., доп. ДВ. бр.99 от 17 Декември 2019г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.23 от 14 Март 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.28 от 24 Март 2020г., изм. ДВ. бр.34 от 9 Април 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.44 от 13 Май 2020г., изм. ДВ. бр.67 от 28 Юли 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 4 Декември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.105 от 11 Декември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.110 от 29 Декември 2020г., доп. ДВ. бр.21 от 12 Март 2021г., изм. ДВ. бр.8 от 28 Януари 2022г., изм. ДВ. бр.17 от 1 Март 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.18 от 4 Март 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.32 от 26 Април 2022г.,

доп. ДВ. бр.41 от 3 Юни 2022г., изм. ДВ. бр.58 от 23 Юли 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.62 от 5 Август 2022г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2022г., изм. ДВ. бр.102 от 23 Декември 2022г., изм. ДВ. бр.104 от 30 Декември 2022г., изм. и доп. ДВ. бр.8 от 25 Януари 2023г., доп. ДВ. бр.66 от 1 Август 2023г., изм. ДВ. бр.80 от 19 Септември 2023г., доп. ДВ. бр.86 от 13 Октомври 2023г., изм. ДВ. бр.96 от 17 Ноември 2023г., изм. ДВ. бр.102 от 8 Декември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.35 от 19 Април 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.85 от 8 Октомври 2024г.)

§ 1. В чл. 53 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1 в текста преди т. 1 след думите „ограничаване на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия“ се добавя „както и на енергийни напитки“.

2. В ал. 2 след думите „ограничаване на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия“ се добавя „както и на енергийни напитки“.

3. В ал. 3 след думите „ограничаване на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия“ се добавя „както и на енергийни напитки“.

4. В ал. 4 след думите „ограничаване на употребата на тютюневи и свързани с тях изделия“ се добавя „както и на енергийни напитки“.

§ 2. Създава се чл. 54б:

„Чл. 54б. (1) Забранява се продажбата, закупуването и предоставянето, по какъвто и да е начин, включително и онлайн, на енергийни напитки на лица под 18 годишна възраст. Продавачите се задължат да отказват продажбата или предоставянето на енергийни напитки на лице, което не може да докаже, че е навършило 18 години.

(2) Забранява се продажбата на енергийни напитки:

1. в детските градини, училищата, общежитията за ученици и в магазините на разстояние по-малко от 100м до всяка входна точка на посочените, с изключение на висшите учебни заведения;

2. на местата по чл. 54а, т.3 и т.4.“

АДМИНИСТРАТИВНО НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. В чл. 218, ал.2 след цифрата „54“ се добавя цифрата „54б“ и се поставя запетая.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. Създава се т. 49:

„49. Енергийна напитка е безалкохолна напитка различна от кафе или чай, съдържаща кофеин от какъвто и да е източник, в пропорция над 150мг/л или кофеин в пропорция над 150мг/л заедно с едно или повече вещества, които стимулират централната нервна система. Енергийните напитки могат да съдържат различни комбинации от въглехидрати, витамини, минерали, аминокиселини, хранителни добавки, плодови

сокове, растителни екстракти и едно или повече вещества, стимулиращи централната нервна система: кофеин, таурин, карнитин, гуарана, глюкоронолактон и други.“

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. В Закона за закрила на детето (Обн. ДВ. бр.48 от 13 Юни 2000г., изм. ДВ. бр.75 от 2 Август 2002г., изм. ДВ. бр.120 от 29 Декември 2002г., изм. ДВ. бр.36 от 18 Април 2003г., изм. ДВ. бр.63 от 15 Юли 2003г., изм. ДВ. бр.70 от 10 Август 2004г., изм. ДВ. бр.115 от 30 Декември 2004г., изм. ДВ. бр.28 от 1 Април 2005г., изм. ДВ. бр.94 от 25 Ноември 2005г., изм. ДВ. бр.103 от 23 Декември 2005г., изм. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., изм. ДВ. бр.38 от 9 Май 2006г., изм. ДВ. бр.82 от 10 Октомври 2006г., изм. ДВ. бр.59 от 20 Юли 2007г., изм. ДВ. бр.69 от 5 Август 2008г., изм. ДВ. бр.14 от 20 Февруари 2009г., изм. ДВ. бр.47 от 23 Юни 2009г., изм. ДВ. бр.74 от 15 Септември 2009г., изм. ДВ. бр.42 от 4 Юни 2010г., изм. ДВ. бр.50 от 2 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.59 от 31 Юли 2010г., изм. ДВ. бр.98 от 14 Декември 2010г., изм. ДВ. бр.28 от 5 Април 2011г., изм. ДВ. бр.51 от 5 Юли 2011г., изм. и доп. ДВ. бр.32 от 24 Април 2012г., изм. ДВ. бр.40 от 29 Май 2012г., изм. ДВ. бр.15 от 15 Февруари 2013г., изм. ДВ. бр.68 от 2 Август 2013г., изм. и доп. ДВ. бр.84 от 27 Септември 2013г., изм. ДВ. бр.79 от 13 Октомври 2015г., изм. и доп. ДВ. бр.8 от 29 Януари 2016г., изм. ДВ. бр.85 от 24 Октомври 2017г., изм. и доп. ДВ. бр.103 от 28 Декември 2017г., изм. ДВ. бр.17 от 23 Февруари 2018г., доп. ДВ. бр.77 от 18 Септември 2018г., изм. ДВ. бр.102 от 11 Декември 2018г., изм. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.58 от 23 Юли 2019г., изм. ДВ. бр.101 от 27 Декември 2019г., изм. и доп. ДВ. бр.71 от 11 Август 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.99 от 20 Ноември 2020г., изм. и доп. ДВ. бр.62 от 5 Август 2022г., доп. ДВ. бр.66 от 1 Август 2023г., изм. ДВ. бр.106 от 22 Декември 2023г., изм. и доп. ДВ. бр.39 от 1 Май 2024г., изм. и доп. ДВ. бр.79 от 17 Септември 2024г.) в чл. 56, ал. 4 след думите „алкохолни напитки“ се добавя „и на енергийни напитки“.

§ 6. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в „Държавен вестник“.

Законът е приет от 51-тото Народно събрание на и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

.....2025г.

Вносител:

Александър Сидликов
Емилена Пенфадлова

МОТИВИ

към проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето

Причини, които налагат приемането на законопроекта:

Закрилата на семейството и на децата от държавата е основен конституционен принцип. Той е прогласен в чл. 14 и от него за държавата произтичат определени задължения. По отношение на децата тези задължения са свързани с участие в създаването на условия за израстването и свободното им развитие. Такъв извод следва от текста на чл. 47, ал. 1 от Конституцията, според който държавата следва да подпомага родителите при отглеждането и възпитанието на децата. Подпомагането от държавата на родителите по чл. 47, ал. 1 от Конституцията, а също и закрилата на здравето по чл. 52, ал. 3 от Конституцията могат да имат различни проявни форми и се осъществяват по различен начини.

С предложените промени се създава правен механизъм, гарантиращ закрила на здравето на децата от потенциалните рискове, породени от консумацията на енергийни напитки.

Същност и мащаб на проблема:

Консумацията на кофеинови енергийни напитки сред подрастващите е свързана с редица рискове за здравето, включително интоксикация с кофеин, затлъстяване и кариеси на зъбите¹¹. Енергийните напитки са свързани и с нервност, замаяност, затруднено концентриране, безсъние, дехидратация, ускорен сърдечен ритъм, тревожност, гърчове, остра мания и инсулти¹². Тези напитки могат също да доведат до високо кръвно налягане, сърдечно-съдови заболявания, главоболие, нарушения на съня, стрес и хиперактивност¹³. Кофеинът и захарта в енергийните напитки могат да допринесат за повишен риск от сърдечно-съдови усложнения, метаболитни и гастроентерологични заболявания и психични разстройства¹⁴. Освен това, прекомерната консумация на кофеин от енергийни напитки може да причини тежки реакции и е свързана с употребата на тютюн, алкохол и забранени наркотици¹⁵. Вредните ефекти на енергийните напитки върху сърдечно-съдовото здраве също включват сърдечни аритмии, миокарден инфаркт, удължен QT интервал, аортна дисекция и смърт¹⁶. Комбинацията от енергийни напитки с алкохол може да доведе до фалшиво чувство за контрол¹⁷. Въпреки тези рискове, енергийните напитки остават популярни и достъпни сред подрастващите, като някои ги консумират ежедневно и нерядко ги смесват с алкохол¹⁸.

Тези констатации потвърдиха необходимостта от подобряване на съществуващата нормативна уредба чрез създаване на нормативна забрана за продажбата, закупуването и предоставянето, по какъвто и да е начин, на енергийни напитки на лица под 18 годишна възраст.

Целите, които се поставят с приемането на законопроекта:

1. Гарантиране изпълнението от страна на държавата на **основни конституционни права** на децата и спазването на **принципи и норми**:

Според правилото на чл. 3, т. 3 от Закона за закрила на детето и във връзка с основното начало за поставянето на децата под закрилата на държавата и обществото (чл. 14 от Конституцията на Република България), закрилата се основава на принципа за осигуряване на най-добрия интерес на детето.

2. Преодоляване на вътрешни противоречия в националното законодателство и регламентиране на мерки, целящи създаване на надеждна, ефективна защита на здравето на децата.

Опазването на живота и здравето на децата са въздигнати в основни приоритети в ЗЗ, Закона за закрила на детето, Закона за здравното осигуряване и др., така например ЗЗ гарантира прилагането на особена здравна закрила на деца, бременни, майки на деца като национален приоритет, гарантиран от държавата.

Консумацията на енергийни напитки от деца не е сред изрично забранените дейности, независимо от факта, че то поражда сериозни рискове за здравето.

Регламент (ЕС) № 1169/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2011 г. относно предоставянето на информация за храните на потребителите изисква енергийните напитки да бъдат етикетирани с предупреждение, което гласи „високо съдържание на кофеин. Не е подходящо за деца или бременни или кърмещи жени“¹. Тези напитки, често с високо съдържание на кофеин, могат да доведат до кофеинова токсичност и други отрицателни физиологични и поведенчески ефекти^{2,3,4}.

3. Определяне на адекватни по съдържание и размер административнонаказателни разпоредби с дисциплиниращ ефект.

Безспорно най-важната гаранция е упражняваният контрол. Това налага създаването на нови разпоредби и приобщаването към съществуващите, предвиждащи административни санкции при неспазване на забраната за продажба/предлагане на енергийни напитки на деца.

4. Благоприятното въздействие върху детското здраве вследствие на предложените законодателни промени е безспорно.

Въпреки сериозните рискове, популярността на енергийните напитки продължава да нараства, като подрастващите съобщават за ежеседмична или по-честа консумация²¹. Липсата на регулация и изисквания за етикетирание на тези продукти е сериозен проблем^{4,8}. Връзката между консумацията на енергийни напитки и употребата на алкохол и вещества, рисковото поведение и психологическите състояния е причина за безпокойство²¹. Следователно има нужда от по-голяма осведоменост за потенциалните рискове и от въвеждане на регулаторни политики за защита на подрастващите от тези потенциални опасности за здравето¹¹.

Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба:

Приемането на проекта на ЗИД на Закона за здравето (ЗЗ) не води до необходимост от допълнителни финансови средства.

Очаквани резултати от приемането на предложения проект на нормативен акт:

1. На първо място, законодателната инициатива цели да осигури приложение на **последователна законодателна политика**. В националната нормативна уредба са установени забрани по отношение на консумацията на алкохол, тютюневи и свързани с тях изделия и райски газ от деца, но е налице празнота по отношение на енергийните напитки.

2. Българското законодателство ще се приведе **в унисон с регламентираната в международните актове необходимост** от оказване на **особени грижи за детето**:

- Женевската декларация за правата на детето от 1924 г.,
- Декларацията за правата на детето, приета от Общото събрание на ООН през 1959 г., и призната във Всеобщата декларация за правата на човека,
- Международният пакт за граждански и политически права, (по-специално в член 23 и 24),
- Международният пакт за икономически, социални и културни права, (по-специално в член 10),
- приетата на 20.11.1989 г. Общото събрание на Организацията на обединените нации Конвенцията за правата на детето и др.

3. С приемането на проекта на ЗИД на 33 ще бъдат въведени мерки за ефективно прилагане на правилото за **най-високия достижим стандарт на здравословно състояние на децата**.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз:

Обществените отношения, предмет на проекта на ЗИД на 33 не са регламентираны в европейското законодателство. Уредбата на обществените отношения, предмет на проекта на ЗИД на 33, е въпрос на национално решение и е от компетентността на отделните държави-членки. Това произтича от разпоредбата на чл. 168, пар. 7 от Договора за функциониране на Европейския съюз, която предвижда изключителна компетентност на държавите-членки по определяне на здравната им политика и организирането и предоставянето на здравни услуги и медицински грижи.

.....2025г.

Вносител:

Александър Сидишев
Емил Величнев

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

на

проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето

I. Основания на законодателната инициатива

Около 18% от децата на възраст 3-10 години консумират енергийни напитки поне веднъж годишно, сочи доклад на Европейския орган за безопасност на храните (EFSA) от 2013г., базиран на данни от 16 европейски държави.⁵ Подрастващите потребители употребяват високи количества (могат постоянно да надвишават максималния препоръчителен прием)⁶. Подрастващите в редица държави се явяват значителни потребители на напитки съдържащи кофеин⁷. Тази тенденция е тревожна поради потенциала за отравяне с кофеин, особено от енергийни напитки⁸. Високото съдържание на кофеин в тези напитки, съчетано с агресивния им маркетинг, доведе до увеличаване на консумацията им⁶. Нагласите и вярванията на подрастващите спрямо кофеина се влияят от фактори като вкус, достъпност и подобряване на образа⁹. Въпреки това, има липса на разбиране за ефектите на кофеина върху тази възрастова група, включително потенциала му да усилва „възнаграждащите“ свойства на други вещества¹⁰.

Предложеният проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за здравето (ЗИД на 33) цели да разреши няколко основни проблема, които не могат да бъдат решени в рамките на съществуващото законодателство:

1. Да създаде правна рамка за ограничаването на консумацията на енергийни напитки от подрастващи.

Подобна препоръка има и в последния систематичен обзор по тази тема²² от тази година, където заключението е „този преглед добавя към нарастващите доказателства, че употребата на енергийни напитки от деца и млади хора се свързва с множество неблагоприятни последици за физическото и психическото здраве. Принципът на предпазливостта трябва да се има предвид в регулаторната политика и ограничаване на продажбите на ЕД на тази популация“

II. Заинтересовани групи

- законодателна власт;
- изпълнителна власт;
- медицински специалисти;
- гражданско общество.

Относно готовността на законодателната и изпълнителна власт за реализирането на конкретните предложения за промени в ЗИД на 33 е необходимо да се посочи, че държавата има конституционното задължение и отговорност да осигурява такова законодателство, което да гарантира осъществяването на правата по чл. 14 и чл. 47, ал. 1

от Конституцията, а грижата за здравето на децата е задължителна на всички нива на правна регулация.

По отношение на медицинските специалисти - приемането на закона ще има положително въздействие върху посочената заинтересована група, тъй като е налице убеденост в необходимостта от реформи и създаването на стабилни гаранции за здравето на децата.

Популярността на енергийните напитки сред юношите и младите хора поражда опасения за цялостното им здраве и благополучие¹⁹. Въпреки твърденията за подобро физическо и когнитивно представяне, безопасността на енергийните напитки, особено сред подрастващите, поставя множество въпроси²⁰. И накрая, консумацията на енергийни напитки се свързва с неблагоприятно поведение, включително употреба на алкохол и вещества, рисково поведение и психологически състояния като депресия и симптоми на тревожност²¹.

По отношение на гражданското общество – в тази група, вкл. и сред непълнолетните деца, е налице убеденост в необходимостта от реформи и създаването на стабилни гаранции за здравето на децата.

Предложението за забрана на енергийните напитки беше направено от група деца от НППТО „М.В. Ломоносов“, със следните мотиви:

„Енергийните напитки са формулирани с цел да предоставят на потребителя внезапен прилив на енергия чрез използване на комбинация от метилксантини, витамини и екзотични билкови съставки.

Енергийните напитки обикновено включват в рецептите си кофеин, гуарана (екстракти от растението гуарана), таурин, различни форми на жен-шен, малтодекстрин, инозитол, карнитин, креатин, витамини, бял трън и гинко билоба.

В 300 мл енергийна напитка се съдържа кофеин, колкото в една много голяма чаша кафе.

Една кутийка енергийна напитка от 250 мл обикновено съдържа 25-27 г захар. *За някои от тях е установено, че съдържат повече кофеин, отколкото всъщност е обозначено на етикетите им.*

1. Как влияят на човека?

Последиците от употребата на енергийни напитки за човека се делят на две групи: психически и физически.

Психически

- Те могат да причинят повишено **усещане за тревожност и стрес**. Известно е, че в големи количества кофеинът предизвиква паника, хроничен стрес и ускорено сърцебиене
- **Промени в настроението**. Ако редовно консумирате енергийни напитки, ще ви се наложи сериозно да преосмислите избора си. Изследванията са показали, че при тези, които често пият кофеинови стимуланти, се наблюдават занижени нива на

серотонин. Изчерпването на този хормон се свързва с наличието на лошо настроение, тревожност и депресия.

- **Безсъние.** Този вид напитки могат да причинят загуба на дълбокия и спокоен сън, което в крайна сметка ще ви накара отново да посегнете към тях на следващия ден.
- **Пристрастяване.**

Физически

- **Наддаване на тегло и опасна мода** – отслабване с енергийни напитки. Те притъпяват усещането за глад, което се дължи на повишения адреналин. Предвид огромните количества захар, съдържаща се в тези напитки обаче, ефектът може да е обратен и килограмите вместо надолу, да тръгнат нагоре.
- **Натоварване на органите.** Установено е, че сърцето, черният дроб, мозъкът, храносмилателният тракт и бъбреците при консумация на енергийни напитки работят така, сякаш човек пътува в самолет или се бие, като в крайна сметка се дехидратира и изтощава до краен предел. Енергийните напитки форсират човешките органи да реагират така, сякаш са в ситуация на опасност, затова можете да си представите колко вредни всъщност са те.
- **Прилив на енергия** Енергийните напитки причиняват лъжливо усещане за повишена трудоспособност, но всъщност те причиняват хиперактивност и по-бързо изтощаване на организма.
- **Умора,** свързана с надбъбречните жлези. Някои хора се чувстват уморени след прием на кофеин. Това е симптом на т.нар. „надбъбречна умора“, когато системата на адреналина в тялото се пренатовари от перманентния висок прием на кофеин.
- **Задых и сърцебиене**
-

Енергийните напитки причиняват някои изключително сериозни странични ефекти. Сред тях са: превъзбуденост, треперене, стомашно разстройство, болки в гърдите, световъртеж, припадъци, безсъние и дори сърдечно-съдови атаки. Само защото са достъпни и изглеждат безобидни, не означава, че енергийните напитки не могат да нанесат сериозни здравословни вреди.

Какви са мащабите и причините за високата консумация на енергийни напитки?

Главната причина за консумацията на енергийните напитки идва от **неуждата за бързо и дълготрайно усещане за бодрост, концентрация и енергия.** Много от потребителите споделят и **вкуса като основен фактор** за потреблението.

Все повече се забелязва консумацията на такъв тип напитки и **без никакви характерен повод**, а по-скоро се пият по всяко време и за всеки повод. Това, разбира се, идва и от **бързото развитие и разнообразието от вкусове**, които се предлагат в категорията.

Резултатите от национално проучване на храненето на учениците от 1 до 12-ти клас в България, проведено в края на 2010 от НЦООЗ и Университетската болница по педиатрия в София показваха, че значителна част от децата, **особено момчетата над 10 годишна възраст консумират често** и значителни количества енергийни напитки.

- *От децата от 1-ви до 4-ти клас 5.7% консумират 5 пъти и по-често енергийни напитки, като 4.7% от момчетата на тази възраст пият повече от веднъж дневно енергийни напитки.*
- *Децата в 5-7 клас имат по-голяма честота на консумация - 19% от тях пият 5 пъти и повече седмично енергийни напитки, а децата в гимназиалния курс са с най-висока честота на употреба на тези напитки - 20.8%. Особено голяма е консумацията в тази възраст при момчетата – 24.5% от изследваните ученици консумират повече от 5 пъти седмично енергийни напитки, а 9.1% от тях пият такива напитки повече от веднъж дневно.*
- *Годишно у нас се изпиват около 19 000 000 000 литра енергийни напитки*

Ето какво показват *резултатите от Национално изследване на факторите на риска за здравето на населението през 2014 година*. цитирани от министъра на здравеопазването в изслушването му пред Парламента през м. март 2019 г. /Таблица 1/

- Таблица 1

Възрастова група	Относителен дял на консумация на енергийни напитки в %	Умерена консумация - 1-4 пъти седмично в %	Висока консумация - всеки ден и повече от веднъж на ден в %
7 – 10 г.	1,9		
10 – 13 г.	16,3		
14 -18 г.	49,3	27,7	18,7

Глобалният пазар на енергийни напитки е оценен на 86,35 млрд. Щатски долара през 2021г. И се очаква да се разшири със среден годишен темп на растеж от 8,3% до 2030г.

В днешно време достъпът до енергийните напитки е толкова широк, че може да се закупят от какви ли не места, като се започне от големите супермаркети, кварталните магазини, спирки - дори във фитнес залите се продават енергийни напитки. От щандовете надничат различни шарени алуминиеви опаковки с различен грамаж от 220 мл до пластмасови бутилки от по 2 л.

А в глобален мащаб, търсенето и предлагането на тези напитки расте... Според някои статистики на места търсенето им е по-високо от това на бутилираната питейна вода.

В същото време в редица страни на Европа е въведена Збрана :

- Франция– забрана за период от 12 г. Поради смъртен инцидент
- Литва– забрана за продажба от 2014г.
- Латвия– забрана за продажба от 2016г.

Необходимостта от забрана на продажбата на енергийни напитки у нас е поставяна многократно в публичното пространство и в Парламента.

През 2005 г. Експертите от НЦООЗ, МЗ изискват включване в етикетите на енергийните напитки *предупреждение да не се консумират от деца до 10 годишна възраст и от бременни жени*

От личен опит и от дискусиите проведени в клас, знаем, че **информацията за съдържанието на напитките е известна, но не е достатъчна за да мотивира децата да не ги консумират. Необходимо е да се въведе забрана за тяхната продажба на лица до 18 годишна възраст. Свободният достъп улеснява употребата им. Отлагането на въвеждането на конкретни регулативни мерки, екипът ни счита за нарушение на правата на детето**

Наредба № 37 на МЗ от 2009 г. за здравословно хранене на учениците, регламентираща храните и напитките, които могат да се продават в столовете, бюфетите и автоматите за закуски и напитки в училищата в България, не допуска предлагането на енергийни напитки на територията на училищата.

Да, но в нашето училище, а със сигурност то не е единственото, **училищен бюфет няма. Учениците използват магазините в близост до него за да закупят нужната им храна, докато са в училище, а там тази Наредба не действа.**

В нашата гимназия – НПГПО „М.В.Ломоносов“ от настоящата учебна година в ПДУ е включена забрана за консумацията им.

Магазин Била също е предприел действия за ограничаване на употребата им: - поставени са на щандовете за безалкохолни напитки виско и на касите отказват тяхното таксуване.

Очевидно макар и похвални подобни мерки не решават проблема.

Важно е да напомним, че според законодателството на Р България дете е всяко лице до навършване на 18 години“, **са по-рискова група** поради появата на неблагоприятни ефекти на кофеина при много по-ниски дози в сравнение с възрастните. **Комбинираният прием на енергийни напитки с алкохол и/или наркотични вещества, крие значителен здравен риск**, особено при млади хора, тъй като стимулиращият ефект на енергийните напитки маскира токсичното действие на алкохола и наркотичните вещества.

Направихме проучване за дела на енергийните напитки в категорията безалкохолни напитки:

- Енергийните напитки са с *най-голям дял*
- Асоциацията на производителите отчита *средногодишен ръст с 35-45%*
- Средната *отстъпка от реалната цена* в промоция *е 12%*

Очевидно **производителите на енергийни напитки и търговците не се ръководят от интереса на децата.**

В **Закона за закрила на детето**, приет през 2000 г. в чл.3 е записано, „Закрилата на детето се основава на следните принципи“ и т.3 от тях гласи: „**осигуряване на най-добрия интерес на детето**“. Екипът ни счита, че **отлаганото, по най-различни**

причини, въвеждане на забрана за свободна продажба на енергийни напитки определящ не е в „най-добрия интерес на детето““

III. Анализ на разходи и ползи

Отрицателни въздействия при неприемането на ЗИД на 33

Предполаганото запазване на статуквото и неприлагането на новите законови разпоредби ще доведе до следното:

1. Неотстраняване на вътрешните противоречия в националното ни законодателство;
2. Неприлагане на правилото за най-високия достижим стандарт на здравословно състояние на децата;
3. Продължаване на негативния ефект и съществуващите рискове за здравето на децата;
4. Необходимост от обезпечаване на медицинска помощ за овладяване на настъпилите вредни последици за физическото и психическо здраве на децата.

Положителни въздействия в резултат на приемането на ЗИД на 33

1. С приемането на проекта на ЗИД на 33 ще бъде постигнато по-високо ниво на защита на детското здраве и благоприятно влияние върху обществения морал;
2. Актуализира се националното законодателство, което ще окаже положително въздействие върху всички идентифицирани заинтересовани страни;
3. Отстранят се пропуски, несъответствия и неравносечно третиране в регулирането на обществените отношения, които засягат всички заинтересовани страни.

IV. Административна тежест и структурни промени

Предлаганата законова инициатива не предвижда административни промени като закриване, сливане или създаване на нови административни структури.

Предлаганата законова инициатива не предполага създаване на административна тежест чрез изменение на регулаторни режими и такси.

V. Въздействие върху нормативната база

Предлаганата законова инициатива ще изисква преглед на действащата подзаконова нормативна база с цел да бъдат отстранени противоречия с въведената забрана за експлоатация на ферми за кожи.

Библиография

1. Regulation - 1169/2011 - EN - Food Information to Consumers Regulation - EUR-Lex. <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/1169/oj>.
2. Harris, J. L. & Munsell, C. R. Energy drinks and adolescents: what's the harm? *Nutr. Rev.* 73, 247–257 (2015).
3. Pomeranz, J. L., Munsell, C. R. & Harris, J. L. Energy drinks: An emerging public health hazard for youth. *J. Public Health Policy* 34, 254–271(2013).
4. Reissig, C. J., Strain, E. C. & Griffiths, R. R. Caffeinated energy drinks—A growing problem. *Drug Alcohol Depend.* 99, 1–10 (2009).
5. Zucconi, S. et al. Gathering consumption data on specific consumer groups of energy drinks. *EFSA Support. Publ.* 10, (2013).
6. Lachenmeier, D. W. et al. Caffeine Intake from Beverages in German Children, Adolescents, and Adults. *J. Caffeine Res.* 3, 47–53 (2013).
7. Górnicka, M., Pierzynowska, J., Kaniewska, E., Kossakowska, K. & Woźniak, A. School pupils and university students surveyed for drinking beverages containing caffeine. *Rocz. Panstw. Zakł. Hig.* 65, 113–117 (2014).
8. Babu, K. M., Church, R. J. & Lewander, W. Energy Drinks: The New Eye-Opener For Adolescents. *Clin. Pediatr. Emerg. Med.* 9, 35–42 (2008).
9. Turton, P., Piché, L. & Battram, D. S. Adolescent Attitudes and Beliefs Regarding Caffeine and the Consumption of Caffeinated Beverages. *J. Nutr. Educ. Behav.* 48, 181-189.e1 (2016).
10. Temple, J. L. Caffeine use in children: What we know, what we have left to learn, and why we should worry. *Neurosci. Biobehav. Rev.* 33, 793–806 (2009).
11. De Sanctis, V. et al. Caffeinated energy drink consumption among adolescents and potential health consequences associated with their use: a significant public health hazard. *Acta Bio Medica Atenei Parm.* 88, (2017).
12. Pennington, N., Johnson, M., Delaney, E. & Blankenship, M. B. Energy Drinks: A New Health Hazard for Adolescents. *J. Sch. Nurs.* 26, 352–359 (2010).
13. Alhumud, M., Moore, S. C. & Morgan, K. Energy Drink Mechanisms of Harm in Young People and Adolescents: A Narrative Review. *J. Food Nutr. Res.* 8, 33–38 (2020).
14. Kawalko, K., Rynio, G., Pondel, K., Karaś, A. & Bielewicz, K. Health effects of energy drinks on children, adolescents, and young adults. *J. Educ. Health Sport* 12, 1021–1025 (2022).
15. Ruiz, L. D. & Scherr, R. E. Risk of Energy Drink Consumption to Adolescent Health. *Am. J. Lifestyle Med.* 13, 22–25 (2019).
16. Mangi, M. A., Rehman, H., Rafique, M. & Illovsky, M. Energy Drinks and the Risk of Cardiovascular Disease: A Review of Current Literature. *Cureus* (2017) doi:10.7759/cureus.1322.

17. Kaminer, Y. Problematic Use of Energy Drinks by Adolescents. Child Adolesc. Psychiatr. Clin. N. Am. 19, 643–650 (2010).
18. Nowak, D. & Jasionowski, A. Analysis of the Consumption of Caffeinated Energy Drinks among Polish Adolescents. Int. J. Environ. Res. Public. Health 12, 7910–7921 (2015).
19. Rath, M. Energy drinks: What is all the hype? The dangers of energy drink consumption. J. Am. Acad. Nurse Pract. 24, 70–76 (2012).
20. Alsunni, A. A. Energy Drink Consumption : Beneficial and Adverse Health Effects. Int. J. Health Sci. 9, 459–465 (2015).
21. Dawodu, A. & Cleaver, K. Behavioural correlates of energy drink consumption among adolescents: A review of the literature. J. Child Health Care 21, 446–462 (2017).
22. Ajibo, C., Griethuysen, A. V., Visram, S. & Lake, A. A. Consumption of energy drinks by children and young people: a systematic review examining evidence of physical effects and consumer attitudes. Public Health 227, 274–281 (2024).

.....2025г.

Вносители:.....

Александр Сидоров
Эмелия Раифовна